

Макарова О. В.
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЯКОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Сучасний етап розвитку Української держави та суспільства коротко можна охарактеризувати як трансформаційний, для якого характерним є прагнення створити правову державу, громадянське суспільство та ефективний механізм правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина. У зв'язку з цим загострюється актуальність підвищення ефективності правового забезпечення механізмів регулювання суспільних відносин шляхом удосконалення законодавства України. У реалізації цього завдання основна роль відводиться державі в особі відповідних органів влади. Разом з тим, трапляються непоодинокі випадки зловживання владою посадовцями, що є нічим іншим, як правовим нігілізмом – явищем, яке зводить нанівець положення ст. 1 Конституції України [1], тобто явищем, яке не має нічого спільного з правовою державою.

Слід зазначити, що система джерел права України останнім часом зазнає інтенсивного розвитку. Проте це не завжди можна розглядати як позитивне явище. Так, наприклад, В. Я. Тацій вказує на нестабільність, внутрішню неузгодженість та безсистемність національного законодавства [2, с. 56], що на наш погляд, негативним чином впливає на правосвідомість громадян та поширення нігілістичних проявів. Говорячи про нестабільність законодавства, слід зазначити, що це призводить до нестабільності суспільних відносин, що може проявлятися в ігноруванні прийнятих норм або в їх порушеннях.

Науковець стверджує, що часті зміни закону призводять до послаблення авторитету не лише даного закону, а й закону взагалі. Вимога сталості законодавства України означає, насамперед, неприпустимість змін до законів за суто суб'єктивних чинників. Такі зміни мають бути науково обґрунтованими і пов'язаними зі зміною тенденцій розвитку суспільних відносин. Тоді вони не ведуть ні до падіння авторитету закону, ні до підриву почуття правової безпеки. Вітчизняні науковці дійшли невтішного висновку, що характерними рисами сучасного законодавства є, з одного боку, внутрішня неузгодженість і безсистемність, а з другого – прогалини, неврегульованість механізму реалізації та значна кількість суперечливих нормативних актів, які регулюють однорідну групу суспільних відносин, що створює плутанину та слугує підґрунтям для діяльності в обхід закону на “власний розсуд” [2, с. 56]. Справді, реальне забезпечення прав і свобод людини та громадянина є серйозною проблемою української дійсності. Адже неможливість реалізації проголошених та

гарантованих прав і свобод людини призводить до розчарування в праві та недовіри до нього.

Нерідко якість нормотворчої діяльності значною мірою залежить від політичних інтересів, іноді на шкоду ефективності правової системи [3, с. 29]. Останнім часом з'являється все більше законів, ухвалених із порушенням процедури. Головна роль у цій справі залишається за Верховною Радою України, адже саме тут приймаються закони України, і від того, як законодавець ставиться до свого обов'язку, як використовує юридичну техніку законотворення, залежить, наскільки "чистою" буде джерельна база права. Так, інтереси різних управлінських груп реалізуються не тільки через зміст норм права, а й за допомогою прийомів юридичної техніки. Ці прийоми можуть штучно створюватися у процесі правотворчості або існують об'єктивно й використовуються в готовому вигляді. Залежно від цілей виокремлюються прийоми юридичної техніки, спрямовані на забезпечення реалізації норм права, вигідних управлінським групам, а також на нейтралізацію норм, що не відображають їхні інтереси, які є частиною механізму блокування реалізації норм права [4, с. 23]. Подібні порушення набули в останні 10 років такого характеру, що перетворили закон із джерела права на джерело суспільної нестабільності [4, с. 24].

Зазначені проблеми є важливими перешкодами формування якісної законодавчої бази в нашій державі. А передумовою таких негативних наслідків є правовий нігілізм, який набув значного поширення в Україні та має негативну тенденцію на найближчу перспективу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: станом на 15 березня 2016 р. / Верховна Рада України. – Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Тацій В. Шлях "спроб та помилок" надто дорого обходиться суспільству / В. Тацій // Віче. – 2005. – № 9. – С. 56-58.
3. Тополевський Р. Система джерел права України: сучасний стан і перспективи розвитку / Р. Тополевський // Право України. – 2017. – № 6. – 27-33.
4. *Теплюк М., Ющик О.* До проблеми якості закону України як джерела права / М. Теплюк ., О. Ющик // Право України. – 2017. – № 6. – 17-26.